

M. Cybulska

Projekt kodeksu rodzinnego na
forum Sejmu : [recenzja artykułu
Mariana Rybickiego opublikowanego
w czasopiśmie "Państwo i Prawo",
1963, nr 8-9]

Palestra 7/11(71), 66-68

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

bezdziejczny. Następnie autor omawia wyjątkowe sytuacje uchylające stosowanie ogólnych zasad kolizyjnych, a w szczególności klauzulę porządku publicznego, odesłanie, kwalifikację, potrącenie. Szczegółowo omówione zostały przepisy polskie, jak również normy kolizyjne znajdujące się w zawartych przez Polskę umowach międzynarodowych.

Ostatni rozdział książki zawiera postulaty *de lege ferenda*.

J. Białobrzeski, M. Wiśniewski: *Tabele potrąceń podatku od wynagrodzeń oraz podstawowe zasady obliczania*. Wyd. IV. Wyd. Prawn. Warszawa 1963 r., s. 60.

W marcu bieżącego roku nastąpiło dalsze obniżenie skali podatku od wynagrodzeń dla osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę oraz podwyższenie górnej granicy zarobków wolnych od opodatkowania z 850 do 1000 zł miesięcznie. W związku z nowymi cenami zostały też odpowiednio zmienione wpływające na wysokość podatku ekwiwalenty pieniężne za deputaty węglowe oraz ryczałty opałowe.

Zmiany te zdezaktualizowały większość dotychczasowych tabel podatku od wynagrodzeń. W obecnym wydaniu prawie wszystkie tabele zostały wskutek tego zmienione i przystosowane do nowych przepisów.

Nie został natomiast zmieniony układ pracy. Dzieli się ona nadal na dwie części: objaśnienia i tabele. W objaśnieniach podane są podstawowe zasady obliczania podatku oraz wyjaśnione są zasadnicze pojęcia prawa podatkowego. Autorzy omawiają tu rodzaje wynagrodzeń podlegających opodatkowaniu i zasady stosowania właściwych tabel, podatek uzupełniający, sprostowanie podatku i odwołania, odpowiedzialność płatnika podatku od wynagrodzeń, sposób wpłacania podatku oraz właściwość organów finansowych w sprawach podatku od wynagrodzeń.

Andrzej Wiśniewski

PRZEGLĄD PRASY PRAWNICZEJ

Projekt kodeksu rodzinnego na forum Sejmu

W numerze 8—9 (1963) miesięcznika „Państwo i Prawo” znajdujemy uzasadnienie projektów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz przepisów wprowadzających te ustawy, przedstawione przez Ministra Sprawiedliwości Mariana Rybickiego w Sejmie w dniu 28.VI.1963 r. podczas pierwszego czytania tych projektów.

„To — powiedział Minister — jaką rolę społeczną wyznacza się rodzinie, jak kształtują się wzajemne prawa i obowiązki małżonków, jak uregulowany jest problem zawarcia, trwałości, a w bezwzględnie koniecznych wypadkach i rozwiązania małżeństwa, jak przedstawia się pozycja prawna dzieci, to wszystko wskazuje na stopień rozwoju systemu prawnego oraz na poziom kultury i moralności społeczeństwa, które system ten stworzyło. Toteż historia prawa rodzinnego jest jednocześnie historią walki z obskurantyzmem i wstecznictwem”.

Po tych wstępnych słowach Minister Rybicki przedstawił historię prawa rodzinnego w Polsce, która w zupełności podaną wyżej tezę potwierdza.

Celem zlikwidowania różnorodnych systemów obowiązującego u nas prawa państw zaborczych Komisja Kodyfikacyjna jeszcze w roku 1929 przygotowała projekt osobowego prawa małżeńskiego. Projekt ten stanowił poważny krok naprzód w dziedzinie równouprawnienia małżonków, ograniczenia ingerencji prawa wyznaniowego w stosunki rodzinne, ale właśnie dlatego, że był postępowy, nie został on nigdy uchwalony. Dopiero po wojnie, w Polsce Ludowej, powstały warunki do dokonania zasadniczych zmian w tej dziedzinie. Ukazały się wówczas dekrety z 1945—1946, które wprowadziły przełom przede wszystkim w zakresie laicyzacji małżeństwa przez wprowadzenie świeckiej formy zawarcia małżeństwa i jurysdykcji sądów państwowych w sprawach małżeńskich. W nowych aktach prawnych znalazła wyraz zasada równouprawnienia małżonków, a w zakresie praw dzieci polepszo sytuację dzieci pozamałżeńskich.

Drugi etap rozwoju prawa rodzinnego w Polsce Ludowej — to wejście w życie Kodeksu rodzinnego z 1950 r., obowiązującego do dziś. Wprowadził on zmiany w dziedzinie rozwodów przez pominięcie wyliczenia przyczyn rozkładu i poprzestanie na stwierdzeniu, że rozkład pożycia małżeńskiego jest istotną przyczyną rozwodu. Kodeks rodzinny rozwinął zasadę równouprawnienia małżonków przez ustanowienie zasady wspólności dorobku, zrównał sytuację dzieci pozamałżeńskich z sytuacją dzieci z małżeństwa, wreszcie zezwolił na przysposobienie tylko nieletnich.

Po 13 latach stosowania Kodeksu rodzinnego wyłoniła się potrzeba nowej kodyfikacji. Głosy krytyczne pod adresem Kodeksu rodzinnego dotyczyły przede wszystkim jego nadmiernej lakoniczności, co spowodowało, że w tak podstawowej dziedzinie, jaką są stosunki rodzinne, istniało wiele niejasności.

W pierwszej fazie prac nad projektem Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zamierzano przepisy prawa rodzinnego potraktować jako część przepisów prawa cywilnego. Ostatecznie przeważał pogląd, że prawo rodzinne stanowi odrębną gałąź, w której naczelne miejsce zajmują stosunki osobiste, podczas gdy domeną prawa cywilnego są stosunki majątkowe. Dlatego też zdecydowano się na odrębny Kodeks rodzinny i opiekuńczy, co ponadto podkreśla rangę tego prawa w społeczeństwie.

Na ukształtowanie przepisów omawianego projektu ogromny wpływ miała dyskusja społeczna, która w pierwszej fazie toczyła się przede wszystkim w środowiskach prawniczych i organizacjach społecznych (szczególnie kobiecych), a w drugiej fazie — na łamach prasy.

W obydwu fazach dyskusji zainteresowanie opinii publicznej koncentrowało się na następujących zagadnieniach:

- 1) wprowadzenia okresu poprzedzającego zawarcie małżeństwa oraz konieczności ogłoszeń o zawarciu małżeństwa,
- 2) zakresu wspólności ustawowej małżonków,
- 3) zakresu obowiązku alimentacyjnego między małżonkami po rozwodzie,
- 4) podwyższenia wieku wymaganego do zawarcia małżeństwa dla mężczyzn z 18 do 21 lat,
- 5) warunków koniecznych do orzeczenia rozwodu.

Rada Ministrów wprowadziła do projektu Komisji Kodyfikacyjnej zmiany w zakresie trzech dyskusyjnych punktów. Tak więc zrezygnowano z ogłoszeń o za-

mierzonym małżeństwie przy jednoczesnym przyjęciu zasady, że pomiędzy zgłoszeniem zamiaru zawarcia małżeństwa a samym małżeństwem powinien upłynąć co najmniej miesiąc. W zakresie wspólności ustawowej nie został zaakceptowany pogląd Komisji Kodyfikacyjnej, że do wspólności ustawowej ulega włączeniu nie tylko pobrane już wynagrodzenie każdego z małżonków, ale również wierzytelność z tego tytułu, tak że w konsekwencji wspólność ustawowa została ograniczona tylko do wynagrodzenia już pobranego. Wreszcie jeśli chodzi o zakres obowiązku alimentacyjnego między małżonkami, to Rada Ministrów nie podzieliła stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej, w myśl którego małżonek uznany wyłącznie za winnego powstania rozkładu obowiązany jest na żądanie drugiego małżonka — jeśli ten nie może własnymi siłami zapewnić sobie takiej stopy życiowej, do jakiej uprawniony był przed rozводом — dostarczyć mu potrzebnych w tym celu środków. Rada Ministrów uznała, że projektowany zakres uprawnień małżonka jest zbyt szeroki, i zajęła stanowisko, że o przyznaniu alimentów powinien decydować sąd, wysokość zaś ich powinna być ustalona nie według dotychczasowej stopy życiowej, ale w celu zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb, i przy tym tylko wtedy, gdy rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego.

Dokonano również zmian w instytucji przysposobienia przez wprowadzenie — obok dotychczasowej formy — także tzw. adopcji pełnej, która polega na całkowitym zerwaniu więzów przysposobionego z jego rodziną naturalną i nadaniu mu w nowej rodzinie pozycji nie różniącej się niczym od pozycji dziecka.

Wywody swe zakończył Minister Rybicki następującymi słowami:

„Centralnym problemem, jaki dziś staje przed nami, jest kierowanie procesem przekształcania świadomości społecznej obywateli i oparcie stosunków między ludźmi na zasadach moralności socjalistycznej. W walce, jaka się toczy między ideologią i moralnością mieszczańską, ideologią odchodzącej, ale zacięcie broniącej się epoki kapitalizmu, a zasadami moralnymi społeczeństwa socjalistycznego, szczególnie poważne zadania przypadają rodzinie. Przyszły kodeks rodzinny powinien stworzyć właściwe ramy umożliwiające wykonanie tych zadań”.

Sądowy nadzór penitencjarny w ustawodawstwie polskim

W nrze 1 (1963) nowego czasopisma pod nazwą „Przegląd penitencjarny” opublikowany został artykuł Jerzego Śliwowskiego pod powyższym tytułem.

„Pojęcie »sądowy nadzór penitencjarny« jest pojęciem nowym. Istnieje ono współcześnie w Polsce w ramach obowiązujących zarządzeń, jak również w ustawodawstwie projektowanym zaledwie od paru lat. Zresztą pomiędzy obu członami rozważań istnieje duża dysproporcja: odcinek istniejącego obecnie stanu rzeczy jest stosunkowo drobny w porównaniu z ustawodawstwem przyszłości: *lex ferenda* poważnie dominuje nad skromnymi jak dotąd pierwocinami tego, co można by nazwać zaczątkiem *legis latae*”.

Tymi słowami rozpoczyna autor swe wywody podkreślając, że w chwili obecnej norma obowiązująca opiera się wyłącznie na zarządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 1957 r. nr 65/57/U w sprawie tymczasowego uregulowania nadzoru nad zakładami karnymi.